

Ramy (kwalifikacji) i programy (studiów)

Seminarium
„Proces Boloński – kolejny etap”
SGH, 28 maja 2010 r.

Ewa Chmielecka, Ekspert Boloński

Ramy Kwalifikacji – historia powszechna

- Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego
 - Komunikaty z Bergen, Londynu i Leuven
 - 3 główne cykle + deskryptory dublińskie oraz poparcie dla ram
 - Kontynuacje przez BFUG
- Ramy Europejskie dla LLL
 - Rekomendacja PE z 23 kwietnia 2008
 - 8 poziomów edukacji w ERK
 - Deskryptory dla wiedzy, umiejętności i innych kompetencji
 - Spójność z ramami bolońskimi, nadrzędność ERK
 - Ramy czasowe realizacji
 - 2010 – odniesienia ram krajowych do europejskich – pierwsze raporty referencyjne
 - 2011 – raporty referencyjne cd.
 - 2012 – na dyplomach (wszelkich świadectwach) numer poziomu EQF i NQF
- Działalność EQF Advisory Group i innych ciał (cedefop)
- Projekty towarzyszące:
 - „New skills for new jobs”
 - EQAR, EQARF
- Zaawansowanie prac w krajach europejskich – rozmaite (patrz raporty cedefop).

Ramy Kwalifikacji – historia polska

- Od 2008 – Zespół Ekspertów MEN (4.3.1. POKL)
 - Obecnie projekt realizowany przez IBE
- Od 2006 – Grupa Robocza ds. KRK w szkolnictwie wyższym
- Wcześniejsze prace:
 - standardy kwalifikacji zawodowych,
 - nowe podstawy programowe: dla edukacji ogólnej i zawodowej
- Zaawansowanie:
 - Model PRK gotowy (styczeń 2010) – projekt MEN
 - Model KRK dla szkolnictwa wyższego spójny z PRK gotowy (kwiecień 2010 – IV wersja)
- Powołanie ciał odpowiedzialnych za wdrożenie LLL i Krajowych Ram Kwalifikacji – koordynacja ponadsektorowa (luty 2010)
 - Problem równoległości prac koncepcyjnych i decyzji

Założenia Europejskich Ram Kwalifikacji

- 8 poziomów kwalifikacji pełnych
- 3 „działy”: wiedza, umiejętności i „inne kompetencje”
- Opis wymagań (deskryptory) poziomów kwalifikacji uniwersalny [kategorie kluczowe + krótki opis generyczny]
- Progresywność uzyskiwanych efektów uczenia się we wszystkich trzech działach podstawą wyodrębnienia poziomów kwalifikacji pełnych
- Możliwe podpoziomy i kwalifikacje częściowe
- Integracja – każde/wszystkie dokonania osób uczących się powinny znaleźć miejsce w ramach bez względu na miejsce, rodzaj, czas uczenia się
- Swoboda interpretacji w krajowych ramach kwalifikacji (także co do liczby poziomów) z zachowaniem przekładalności do ERK
- Odpowiedzialność władz państwa za system kwalifikacji i raport referencyjny

Ramy kwalifikacji – dlaczego?

Różnorodność programów kształcenia

a

porównywalność uznanych kompetencji (kwalifikacji)
oraz przenoszenie i kumulacja dokonań w uczeniu się.

Jak rozwiązać ten problem?

Odpowiedź: za pomocą ram kwalifikacji.

Wartość dodana ram

Oczekiwania wobec ram:

- Porównywalność efektów uczenia się / kompetencji absolwentów / dyplomów
- Podniesienie zatrudnialności – dostosowanie edukacji do rynku pracy
- Lepsza informacja o kompetencjach absolwentów – dla pracodawców i edukatorów
- Przejrzystość systemów edukacyjnych
- Możliwość uznawania dokonań spoza edukacji formalnej
- Mobilność uczących się i absolwentów
- Zwiększenie motywacji do uczenia się (perspektywa LLL)
- Podniesienie jakości nauczania
- Inne

Opis czy norma?

Czym mają być ramy kwalifikacji?

- *opisem sytuacji zastanej ?*
- *narzędziem reform „quality oriented dynamic tool with vision” ?*

- Odpowiedzi innych krajów: zróżnicowane ze względu na cechy systemu.
- Odpowiedź polska: obydwa elementy
 - **narzędzie reform bazujące na i wykorzystujące istniejące cechy systemu**
 - Patrz np. zmiany w szkolnictwie wyższym

Wdrażanie ram kwalifikacji

- Nie ma jednego obowiązującego scenariusza
- Ale są zasady, które muszą być wypełnione przed publikacją raportu referencyjnego:
 - Opis (bilans, rejestr) kwalifikacji – odpowiednio zaawansowany
 - Ramy kwalifikacji i inne elementy systemu zaprojektowane i wdrożone
 - stopień wdrożenia do decyzji władz państwa ale powinien budzić "międzynarodowe zaufanie" co do rzetelności
 - Proces przypisywania kwalifikacji do poziomów ram powszechnie uznawany za najtrudniejszy element wdrożenia
 - Zachowanie kryteriów referencji
- Pomoc międzynarodowa

Ramy kwalifikacji a system kwalifikacji

System kwalifikacji składa się z następujących elementów :

- Ram Kwalifikacji (przypisania krajowych poziomów efektów uczenia się dla edukacji powszechnej, wyższej i zawodowej do poziomów ERK)
- Powszechnego zastosowania efektów uczenia się jako podstawy budowy programów
- Powszechnego zastosowania walidacji efektów uczenia się (włączając zdobyte poza edukacją formalną)
- Powszechnego stosowania mechanizmów zapewniania jakości
- Systemu punktowego kumulacji i transferu dokonań

Opis systemu (w tym ram) powinien być zawarty w raporcie referencyjnym

Zasady referencji

(czyli procedury i kryteria odniesienia KRK do ERK)

- Odpowiednie władze winny jasno określić oraz opublikować zadania i kompetencje prawne wszystkich stosownych krajowych organów zaangażowanych w proces odnoszenia kwalifikacji, w tym Krajowego Punktu Koordynacyjnego.
- Należy wykazać, że istnieje wyraźne, oczywiste powiązanie pomiędzy poziomami kwalifikacji określonymi w krajowych ramach lub systemie kwalifikacji a Europejskimi Ramami Kwalifikacji.
- Krajowe ramy lub system kwalifikacji jak również kwalifikacje na nie składające się są określone zgodnie z zasadą efektów uczenia się, a także są powiązane z mechanizmami walidacji efektów uczenia się osiągniętych w czasie uczenia się pozaformalnego i nieformalnego i, jeśli jest taka możliwość, z systemem przenoszenia osiągnięć.
- Należy zadbać o to aby procedury włączania kwalifikacji do krajowych ram kwalifikacji lub określania ich miejsca w krajowym systemie kwalifikacji były przejrzyste.
- Krajowy system zapewniania jakości/krajowe systemy zapewniania jakości/kształcenia i szkoleń odwołują się do krajowych ram lub systemu kwalifikacji i są spójne z odpowiednimi europejskimi wskazówkami i zasadami (tak jak to wskazano w aneksie 3 Rekomendacji).

Zasady referencji (czyli odniesienia KRK do ERK)

- W procesie odnoszenia należy uwzględnić potwierdzenie (aprobatę) wyrażone przez odpowiednie ciała odpowiedzialne za zapewnianie jakości.
- W procesie odnoszenia winni brać udział eksperci zagraniczni.
- Odniesienie krajowych ram lub systemów kwalifikacji do Europejskich Ram Kwalifikacji winno być poświadczane przez odpowiednie organy krajowe. Organy krajowe, w tym Krajowy Punkt Koordynacyjny, winny opublikować jeden wspólny raport wyznaczający proces odnoszenia oraz określający dowody przemawiające za przyjęciem wskazanych rozwiązań. W raporcie należy odnieść się oddzielnie do każdego z kryteriów.
- Na oficjalnej platformie Europejskich Ram Kwalifikacji zostanie umieszczona informacja dotycząca państw, które potwierdziły fakty zakończenia procesu odnoszenia oraz powiązania do krajowych raportów referencyjnych.
- Po zakończeniu procesu odnoszenia, zgodnie z harmonogramem wyznaczonym w Rekomendacji, wszystkie nowe dyplomy, świadectwa oraz dokumenty Europass wydawane przez odpowiednie władze winny zawierać jasne, wyraźne odwołanie, poprzez krajowe ramy kwalifikacji, do odpowiedniego poziomu Europejskich Ram kwalifikacji.

Zasady referencji

- synteza

- Odpowiedzialność władz państwa (i powołanych przezeń instytucji) za wdrożenie KRK i raport referencyjny
- Współpraca wszystkich interesariuszy przy budowie i wdrażaniu KRK
- Wszystkie elementy systemu kwalifikacji zaprojektowane i wdrażane
 - W tym walidacja dokonań spoza edukacji formalnej
- Międzynarodowość i przejrzystość prac i dokonań.

Konstrukcja Polskich Ram Kwalifikacji

- PRK - Rama uniwersalna (podstawowa) będą polską interpretacją ERK
- I jej rozwinięcia w obszary:
 - Edukacji ogólnej
 - Edukacji i szkoleń zawodowych
 - Edukacji wyższej
- Ale zawsze redukowalne do ramy podstawowej
- Podstawowe założenie:
 - Dla uznania kwalifikacji pełnej (poziom w ERK/KRK) potrzebny jest przyrost kompetencji we wszystkich trzech kolumnach (wiedza, umiejętności, postawy)
 - Dla uznania kwalifikacji częściowej – niekoniecznie we wszystkich
 - Kategorie kluczowe wspólne + rozwinięcia specyficzne

PRK – poziomy kwalifikacji pełnych

- Projekt MEN
 - wyodrębnione 7 poziomów kwalifikacji pełnych
 - PRK 5 = ERK 5 i 6 (brak „piątego poziomu”)
- Propozycja ZE Komitetu KRK
 - wyodrębnione 8 poziomów kwalifikacji pełnych
 - PRK 5 = ERK 5:
 - Wymaga rozpisania opisu wymagań po ocenie i zbilansowaniu kompetencji pomiędzy poziomem 4 i 6. Wstępnie:
 - kolegia językowe i nauczycielskie i (prawdopodobnie) oferta „krótkiego cyklu” dla studiów licencjackich nie spełniających standardów ERK
 - szkoły policealne
 - świadectwa mistrzowskie rzemiosła, inne kwalifikacji zawodowe
 - Zatem kontrola nad uzyskiwanymi tu kwalifikacjami w rękach wielu resortów

PRK – poziomy kwalifikacji pełnych

Poziom ERK	Poziom PRK	Przykładowe kwalifikacje odpowiadające poziomom PRK
1	1	Świadectwo ukończenia szkoły podstawowej
2	2	Świadectwo ukończenia gimnazjum
3	3	Świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej
4	4	Świadectwo ukończenia szkoły średniej
5	5	Dyplom mistrzowski, co jeszcze?
6	6	Dyplom licencjata/inżyniera
7	7	Dyplom magistra
8	8	Dyplom doktora

Efekty uczenia się w PRK:

kategorie kluczowe opisu dla edukacji ogólnej

- **Wiedza**
 - zakres wiadomości,
 - głębia rozumienia
- **Umiejętności:**
 - komunikacja,
 - rozwiązywanie problemów,
 - zastosowanie wiedzy w praktyce
- **Postawy**
 - tożsamość,
 - współpraca,
 - odpowiedzialność

Efekty uczenia się w edukacji wyższej: dodatkowe ważne kategorie opisu

- opanowywanie dziedziny wiedzy (holizm)
- głębokość rozumienia jej problemów,
- wyrafinowanie umiejętności (zwłaszcza rozwiązywania problemów i metod poznawczych) ,
- kreatywność i samodzielność działania,
- rozpoznawanie i ocena ważnych kwestii etycznych, społecznych i zawodowych oraz poczucie odpowiedzialności za nie – przywództwo społeczne.

Jakie zmiany w organizacji kształcenia proponowane są przez KRK?

Powiększenie zakresu autonomii programowej:

- zniknie obowiązek stosowania nazw kierunków studiów zgodnie z centralną listą kierunków studiów.
- zniknie obowiązek tworzenia programów studiów wg tzw. „ramowych treści kształcenia”.
 - zróżnicowane zakresy autonomii uczelni
- Konieczność zastosowania metody KRK do budowy i opisu programów studiów. Pomoc:
 - Opisy dla 8 obszarów
 - Seminaria i warsztaty (konferencja dla prorektorów 1 czerwca br – początek konsultacji)
 - „wzorcowe” programy studiów (patrz „Tuning”, SBS, inne przykłady międzynarodowe)
 - Ruch dobrych praktyk

Walidacja (potwierdzenie) efektów kształcenia

- Walidacja jako podstawa wiarygodności uczelni
- Jej badanie w procesie akredytacji
- Problem „trzeciej kolumny” – „postaw”
 - Konferencja 25 czerwca w UGd „*Wychowawcze zobowiązania uniwersytetu w społeczeństwie bez elit*”.
 - Ruch dobrych praktyk
- Obszar walidacji efektów uczenia się zdobywanych poza edukacją formalną
 - patrz osobna notatka
 - Ruch dobrych praktyk.

Zapewnianie jakości i punktacja

- Nowa akredytacja PKA
 - Uspołecznienie akredytacji
- Punktacja ECTS
 - Szansa na korekty
 - Punkty ECVET

Konkluzja?

- Trzy czynniki wdrażają Proces Boloński:
 - Administracja
 - Środowisko akademickie
 - Otoczenie społeczne szkolnictwa wyższego
- Nie wolno oddawać pola administracji
- Czeka nas „ruch dobrych praktyk” angażujący środowisko akademickie
 - Uzasadnienie dla samorządności akademickiej?

Dziękuję za uwagę!